

OBSAH

Úvod	9

I. ČÁST DIDAKTIKA A JEJÍ PŘEDMĚT

1. Předmět didaktiky	13
1.1 Problémy předmětu didaktika	13
1.2 Didaktika ve struktuře vědního pole	15
1.3 Vztah didaktiky a oborových didaktik	18
1.4 Metody didaktických výzkumů	19
Základní literatura	24

II. ČÁST VZDĚLÁNÍ V DIDAKTICKÉM SYSTÉMU

2. Vzdělání v didaktickém systému	27
2.1 Vzdělání, jeho cíle a pojetí	27
2.2 Historickovývojové proměny cílů, obsahů a funkce vzdělání	29
2.3 Teorie formálního a teorie materiálního vzdělání	40
2.4 Vzdělání elementární a vzdělání všeobecné	43
2.5 Vzdělání základní	46
2.6 Vztah vzdělání všeobecného a odborného jako kulturní problém	47
2.7 Technologické vzdělání – součást komplexního pojetí vzdělání všeobecného	49
2.8 Význam vzdělanosti a perspektivní trendy vzdělávacích koncepcí na přelomu tisíciletí	54
2.9 Základní typy vzdělávání v podmínkách učící se a globalizující se společnosti	67
Základní literatura	69
3. Učivo a jeho výběr	71
3.1 Jak se obsah vzdělávání stává učivem?	71
3.2 Reformy vzdělávacích obsahů a didaktické teorie	71
3.2.1 Překonávání poznatkového encyklopedizmu a poznatkové roztříštěnosti	72
3.2.2 Modernizace vzdělávacích obsahů	74
3.2.3 Kurikulární teorie a reformy kurikula	77
3.3 Alternativní a inovační koncepce	81
Základní literatura	82

4. Uspořádání učiva v pedagogických dokumentech	85
4.1 Učební plány	85
4.1.1 Tvorba učebního plánu jako etapa didaktické transformace	85
4.1.2 Uspořádání učiva v učebních plánech	86
4.1.3 Učební plán působí jako celek	91
4.2 Učební osnovy	92
4.2.1 Tvorba učebních osnov jako další rovina didaktické transformace	92
4.3 Kurikulární dokumenty	97
4.4 Rámcové vzdělávací programy	100
Základní literatura	101
5. Učebnice v multimediálním systému didaktických prostředků	103
Základní literatura	108

III. ČÁST VYUČOVACÍ PROCES

6. Vyučování jako celistvý proces	111
6.1 Vyučování a různé teorie jeho výkladu	111
6.2 Struktura celistvého procesu vyučování	118
6.3 Funkce cíle v procesu vyučování	119
6.3.1 Konkretizace cílů vyučování	120
6.3.2 Kategorie cíle a řízení procesu učení	121
6.3.3 Kategorie cíle v systému vztahů vyučovacího procesu	124
6.4 Vzájemný vztah učitele a žáků ve vyučování	130
Základní literatura	134
7. Osvojování vědění a organizace procesu učení žáků	135
7.1 Didaktická transformace učiva v činnosti učitele	135
7.2 Činnostní a zkušenostní orientace vyučování	138
7.3 Osvojování pojmových systémů ve vyučování a jejich používání	143
7.3.1 Osvojování nového vědění	144
7.4 Problémové situace a rozvíjení tvořivosti žáků	156
7.4.1 Problémové situace ve vyučování	156
7.4.2 Rozvíjení tvořivosti žáků	161
7.4.3 Náleží také pamětní učení do moderního procesu vyučování?	164
7.5 Vytváření dovedností v procesu vyučování	166
7.6 Komunikativní a emocionálně motivační dimenze vyučování	170
7.7 Hodnocení jako nedílná součást procesu vyučování	176
Základní literatura	180
8. Vyučovací metody	181
8.1 Pojem metoda, historický vývoj vyučovacích metod	181
8.2 Metody v celistvém pojetí vyučovacího procesu	182
8.3 Klasifikace vyučovacích metod, jejich výběr a funkce	184

8.4	Charakteristika vybraných vyučovacích metod	186
8.4.1	Metody slovní	186
8.4.2	Metody názorně demonstrační	195
8.4.3	Metody praktických činností žáků	196
8.4.4	Hra jako vyučovací metoda	199
8.5	Metody opakování a procvičování vědomostí a dovedností	202
8.6	Systém vyučovacích metod	206
8.7	Metody diagnostické a klasifikační	209
8.7.1	Metoda systematického pozorování	210
8.7.2	Ústní a písemné zkoušky	211
8.7.3	Hodnocení složitých výkonů žáků	212
8.7.4	Didaktické testy	212
8.7.5	Klasifikační metody	214
8.7.6	Stanovení standardů	215
	Základní literatura	217
9.	Organizační formy vyučování	219
9.1	K vývoji organizačních forem vyučování	219
9.2	Frontální vyučování v systému vyučovacích hodin	221
9.2.1	Formy organizace procesu učení žáků ve vyučovací hodině	221
9.3	Skupinové a kooperativní vyučování	224
9.4	Individualizace a diferenciacce v procesu vyučování	229
9.4.1	Individualizované vyučování	229
9.4.2	Diferenciacce v procesu vyučování	231
9.5	Organizační formy vyučování v rozličných prostředích	233
9.5.1	Exkurze	233
9.6	Uplatňování různých organizačních forem vyučování při realizaci projektů a integrovaných učebních celků	234
9.6.1	Projektové vyučování	234
9.6.2	Integrované učební celky a organizační formy vyučování	238
9.7	Domácí učební práce žáků	240
9.8	Cesty k pružnému a variabilnímu systému organizačních forem a metod vyučování	242
9.8.1	Otevřené vyučování	242
	Základní literatura	248
10.	Didaktické prostředky v procesu vyučování	249
10.1	Učební pomůcky a multimediální systém	249
10.2	Programované učení a vyučování, jeho technické prostředky	251
10.3	Moderní didaktická technika ve vyučování	253
10.3.1	Využívání počítačů jako interaktivních systémů	253
	Základní literatura	257
11.	Závěrem – didaktika v systému širších souvislostí	259

Přílohy	261
Seznam poznámek, tabulek, grafů a schémat	279
Literatura	281
Rejstřík věcný	309
Rejstřík jmenný	317